

Tuomioistuinvirasto

Oikeusministeriön kannanotto vuoden 2022 tilinpäätöksestä

Oikeusministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisen perustellun kannanottonsa tuomioistuinlaitoksen vuoden 2022 tilinpäätöksestä.

Tilinpäätöskannanoton perustana ovat viraston tilinpäätös, joka sisältää toimintakertomuksen, sekä siitä annettu valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus.

Ministeriön yleisarvio tuomioistuinlaitoksen tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on hyvä (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä, heikko). Tuomioistuinlaitos on saavuttanut tulossopimuksessa vuodelle 2022 asetetut tulostavoitteet pääosin.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta.

Kokonaisuutena tarkastellen tuomioistuinlaitoksen tuloksellisuudessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Tuomioistuinlaitos on saanut ratkaistua koronan vuoksi keskeytettyinä olleet asiat.

1.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Tuomioistuinlaitos saavutti tavoitteensa pääosin.

Tuomioistuintoiminnan avoimuutta koskeva tavoite keskeisten tuomioistuinten toimintaa kuvaavien tilastojen julkaisemisesta neljännesvuosittain Tuomioistuinviraston internetsivustolla ei toteutunut.

1.2 Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuomioistuinlaitos saavutti tavoitteensa osittain. Tilinpäätöksen jaksossa 1.3.1. kerrotuista toiminnallisista tuloksellisuustavoitteista ja tärkeimmistä toimenpiteistä toteutui yksittäisiä kohteita lukuun ottamatta istuntosalien varustelemisen AIPA-järjestelmän vaatimusten mukaisesti. Sen sijaan istuntosalien varustelemisen siten, että todistelu taltioidaan käräjäoikeudessa ääni- ja kuvataallenteelle hovioikeuskäsittelyä varten, jäi toteutumatta. AIPA-järjestelmä ei vielä vuoden 2022 aikana tullut käyttöön kokonaisuudessaan eikä sen käytettävyyssindeksi saavuttanut asetettua tavoitetta.

1.2.1 Toiminnallinen tehokkuus

Tuomioistuinlaitos saavutti tavoitteensa osittain.

Tuomioistuinlaitoksen siirtyvä määräraha oli vähintään 8 % vuotuisesta kehysrahoituksesta. Lisäksi kertomusvuonna käynnistettiin EU -rahoitteinen tuomioistuinlaitoksen tietohallintostrategiaprojekti. Laskujen käsittelyn automatisoinnille asetettu tavoite toteutui.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

09 1606 7730
 +358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
 oikeusministerio.fi

Toiminnan taloudellisuudelle (euroa/ ratkaistu asia) asetetun tavoitteen saavuttivat hallinto-oikeudet. Toiminnan tuottavuudelle (ratkaistut asiat / henkilötyövuodet) asetetun tavoitteen saavuttivat niin ikään hallinto-oikeudet.

1.2.2 Tuotokset ja laadunhallinta

Tuomioistuinlaitos saavutti tavoitteensa pääosin.

Vuoden 2022 lopussa vireillä olevien asioiden määrä oli korkeimmassa oikeudessa, korkeimmassa hallinto-oikeudessa, hallinto-oikeuksissa ja erityistuomioistuimissa pienempi kuin vuoden 2021 lopussa. Vireillä olleiden asioiden määrä pieneni myös kärjäoikeuksien käsittelemissä rikosasioissa sekä laajoissa riita-asioissa.

Summaarisia riita-asioita kärjäoikeuksissa oli vireillä enemmän kuin vuoden 2021 lopussa. Myös hovioikeuksissa vuoden 2022 lopussa vireillä olleiden asioiden määrä oli suurempi kuin vuonna 2021 vastaavana ajankohtana.

Vuoteen 2021 verrattuna tuomioistuinten keskimääräinen käsittelyaika kasvoi korkeimmissa oikeuksissa, hovioikeuksissa, hallinto-oikeuksissa sekä kärjäoikeuksien käsittelemissä rikosasioissa ja laajoissa riita-asioissa. Vakuutus oikeudessa keskimääräinen käsittelyaika pysyi samana. Markkina-oikeudessa, työtuomioistuimessa ja kärjäoikeuksien käsittelemissä summaarisissa riita-asioissa keskimääräinen käsittelyaika oli alempi kuin edellisenä vuonna.

Oikeusturvan ajallisen saatavuuden toteutumiselle yhdenvertaisesti eri alueilla oli asetettu tavoite, joka toteutui vain osittain. Kun tavoitteena oli, että yksittäisen tuomioistuimen keskimääräinen käsittelyaika ylittää enintään 3 kuukaudella oikeudellisen linjan keskiarvon, tavoite ei toteutunut hallinto-oikeuksissa eikä kärjäoikeuksien käsittelemissä rikosasioissa.

Asioita, joissa valtio joutui maksamaan korvausta oikeudenkäynnin viivästymisen vuoksi, oli lukumääräisesti enemmän kuin vuonna 2021, mutta viivästyshyvityksinä maksettu rahamäärä oli pienempi.

1.2.3 Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Tuomioistuinlaitos saavutti tavoitteensa pääosin.

Tuomioistuinlaitoksen toteutunut henkilöstömäärä henkilötyövuosina mitattuna oli vuonna 2022 hieman edellisvuotta suurempi korkeimmassa oikeudessa ja hovioikeuksissa sekä Tuomioistuinvirastossa. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa, hallinto-oikeuksissa, kärjäoikeuksissa ja erityistuomioistuimissa vuonna 2022 toteutunut henkilöstömäärä (htv) aleni hieman vuoteen 2021 verrattuna.

Tuomioistuinlaitoksella oli kaikkiaan kuusi henkilöstöön liittyvää tavoitetta, joiden toteutumista seurattiin yhteensä kymmenen eri toimenpiteen mittarilla. Toteutumatta jääneet tavoitteet liittyivät osamisen kehittämiseen.

VMBaro -mittausta ei vuonna 2022 toteutettu tuomioistuinlaitoksessa, joten kaikkien henkilöstöön liittyvien tavoitteiden toteutumisesta ei seurantatietoa ollut käytettävissä.

1.3. Muut asiat

Kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisen aikatauluksi on asetettu vuosi 2025. Tavoitteet ovat kuitenkin jo osittain toteutuneet.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Tulossopimuksen toteutumista on seurattu puolivuositain. Lisäksi tulosohtaukseen liittyviä asioita on käsitelty oikeusministeriön ja Tuomioistuinviraston johdon tapaamisissa. Ministeriön ja viraston yhteistyö ollut toimivaa ja kehittyvää.

Oikeusministeriö katsoo, että raportoinnin perusteet ovat olleet ohjauksen ja tulosvastuun kannalta asianmukaiset. Vastaisuudessa tilinpäätöksestä voisi nykyisten ryhmittelyjen lisäksi vielä selkeämmin ilmetä henkilöstön määrän (htv) kehitys myös koko tuomioistuinlaitoksen tasolla. Hyödyllisiä tietoja tilinpäätöksessä olisivat myös tuomioistuinlaitoksen henkilöstön sairauspoissaolojen määrä, henkilöstön jakautuminen eri palkkaluokkiin henkilöstöryhmittäin sekä henkilöstön osaamisen kehittämiseen kohdentuva työpanos.

Tuomioistuinlaitoksen tulossopimusta ja sen mittareita kehitetään. Tuomioistuinlaitoksen aikomus järjestää jatkossa VMBaro –mittaus vuosittain helpottaa tavoitteiden seuranta. Tulossopimukseen kirjattavien tavoitteiden osalta tulee pyrkiä löytämään mittareita, jotka parhaalla mahdollisella tavalla kuvaavat tuomioistuinlaitoksen kehitystä.

3. Toimenpiteet, joihin viraston on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Tuomioistuinlaitoksessa on erityisen tärkeää kiinnittää riittävästi huomiota oma-aloitteiseen, aktiiviseen ja tavoitteelliseen sisäisten toimintojen kehittämiseen. Lisäksi on huolehdittava henkilöstön riittävän laaja-alaisesta ja syvällisestä osaamisesta. Nykyaikaisten asiointipalvelujen kehittäminen ja tuomioistuinlaitoksen asiakaskokemusten selvittäminen ovat keinoja parantaa oikeussuojan saataavuutta.

Tilastotietojen saatavuuden ja käytettävyyden parantaminen edesauttaa tiedolla johtamista. Samalla se edistää tuomioistuinlaitoksen toiminnan avoimuutta, mikä puolestaan on omiaan lisäämään tuomioistuinlaitosta kohtaan tunnettavaa luottamusta.

On tärkeää, että tuomioistuinten keskimääräisiä käsittelyaikoja lyhennetään ja alueellisia käsittelyaikaeroja kavennetaan. Alueellisen yhdenvertaisuuden parantamiseksi Tuomioistuinviraston olisi hyvä selvittää tuomioistuinten alueellisten käsittelyaikaerojen syitä ja ryhtyä tilanteen parantamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksen mukaan momentille 25.10.50 (Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset, arviomääräraha) on talousarvion vastaisesti tuloutettu aikaisempiin vuosiin kohdistuvien menojen palautuksia (20 653 euroa). Arviomäärärahojen osalta on syytä noudattaa erityistä huolellisuutta.

4. Oikeusministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Oikeudenhoidon selonteon mukaisesti oikeusministeriö huolehtii oikeudenhoidon resursseista pitkäjänteisesti yli hallituskausien. Tässä tarkoituksessa ministeriö arvioi tarpeen päivittää ja täydentää rikosketjun resurssien kohdentamisen arviointiperusteita.

Oikeusministeriö edistää osaltaan tuomioistuinlaitoksen toimitilojen toimivuutta ja tehokasta käyttöä. Oikeusministeriö edistää omalta osaltaan myös prosessiketjujen tietojärjestelmien yhteensopivuutta ja arvioi, miten ministeriön hallinnonalan ICT-ohjauksessa voitaisiin vahvistaa tuottavuuden näkökulmaa.

Muuttuneen turvallisuusympäristön vuoksi varautumistoimien suunnittelusta on tärkeää huolehtia. Oikeusministeriö panostaa yhteistyön sujuvuuteen Tuomioistuinviraston kanssa myös riskienhallinta- ja varautumisasioissa.

Oikeusministeri

Anna-Maja Henriksson

Osastopäällikkö

Antti Leinonen

Tiedoksi Valtiokonttori
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiovarainministeriö